

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No. 77479/11

Ümit METİN / Türkiye

Başkan

András Sajó,

Yargıçlar

Işıl Karakaş,

Nebojša Vučinić,

Helen Keller,

Paul Lemmens,

Robert Spano,

Jon Fridrik Kjølbro,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Abel Campos'un katılımıyla

3 Mart 2015 tarihinde Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları

Mahkemesi (İkinci Bölüm), yukarıda anılan 15 Kasım 2011 tarihli

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2015. Bu gayri resmi çeviri, Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

başvuruyu göz önünde bulundurarak yapılan müzakereler neticesinde aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAYLAR

1. Başvuran Ümit Metin, Türk vatandaşı olup 1963 doğumludur ve İstanbul'da ikamet etmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi [Bundan böyle "Mahkeme" olarak anılacaktır.] önünde İstanbul Barosuna bağlı Avukat N. Karakaya tarafından temsil edilmiştir.

A. Davanın Koşulları

1. *Ergenekon Davası*

2. 2007 yılında, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, Ergenekon isimli suç örgütü üyesi oldukları iddia edilen kişiler hakkında hükümeti cebir ve şiddet kullanarak devirmeyi amaçladıkları iddiasıyla soruşturma başlatmıştır. Savcılığa göre, sanıklar, toplumda tanınmış kişilere yönelik suikast, yüksek yargı organlarının binaları veya kutsal mekanlar gibi hassas yerlere bombalı suikastlar düzenlemek gibi provokasyon eylemleri planlamış ve gerçekleştirmişlerdir. Sanıklar, bu yolla toplum genelinde bir korku ve panik atmosferi yaratmayı amaçlamış ve bu sayede bir güvensizlik ortamı oluşturarak, askeri darbe yolunu açmayı hedeflemişlerdir.

3. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı birçok iddianameyle, aralarında general ve diğer subayların, istihbarat servisi görevlilerinin, iş adamlarının, politikacı ve gazetecilerin de bulunduğu çok sayıda kişi hakkında İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nde kamu davaları açmıştır. Savcılık söz konusu kişileri bilhassa Ceza Kanunu'nun 312. maddesine dayanarak cezası müebbet hapis olan demokratik anayasal düzeni yıkmayı hedefleyen bir darbe planlamakla itham etmiştir.

4. Gölcük Donanma Komutanlığı'nda 6 Aralık 2010 tarihinde arama yapılmış; Ergenekon ve Balyoz (Fransızca “*la masse*”, İngilizce “*sledgehammer*”) davalarıyla ilgili çok sayıda ek belge ele geçirilmiştir.

5. Başvuranın yasadışı bir örgüte üye olduğu şüphesiyle 27 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul Cumhuriyet Savcısı tarafından ifadesi alınmıştır. Başvuran yasadışı bir örgütle herhangi bir bağlantısı olmadığını beyan etmiştir.

6. Başvuran aynı gün İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi nöbetçi hâkimi huzuruna çıkarılmış; nöbetçi hâkim, başvurana hakkındaki suçlamalar ve olaylarla ilgili olarak sorular sormuştur. Duruşma sonunda, hâkim, Ceza Muhakemesi Kanununun 100. maddesi gereğince ilgilinin tutuklanmasına karar vermiştir.

7. Başvuran bilinmeyen bir tarihte, hakkında verilen tutukluluk kararına itiraz etmiştir.

8. İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi 7 Haziran 2011 tarihinde mevcut delil durumu, başvurana atılı suçların niteliği ve hakkındaki kuvvetli suç şüphesinin varlığını gerekçe göstererek yapılan itirazı reddetmiştir.

9. İstanbul Cumhuriyet savcısı, 19 Temmuz 2011 tarihli iddianameyle, İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi önünde örgüte üye olduğu iddia edilen ve aralarında başvuranın bulunduğu kişiler hakkında kamu davası açmış ve yasadışı bir örgüte üye olma nedeniyle 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 5. maddesiyle birlikte Ceza Kanununun 314. maddesine dayanarak mahkûmiyetini talep etmiştir. İstanbul Cumhuriyet savcısı, Donanma Komutanı Oramiral Ö.Ö. tarafından hazırlanan ve özellikle Deniz Kuvvetleri tarafından uygulanması öngörülen, Suga (“güzel bebek”) isimli eylem planıyla ilgili belgelere atıfta bulunmuştur. Suga eylem planı, daha önce Yunanistan ve Türkiye arasında anlaşmazlık konusu olan Ege Denizi'ndeki ada, adacık ve kayalıklar konusunda, Yunanistan ile Türkiye arasında gerilim yaratmak için Deniz Kuvvetleri'nden yararlanmayı öngörmekteydi. Suga eylem planı nihai hedef olarak sıkıyönetim ilanını

kolaylaştırmak amacıyla Türkiye’de kısmi bir seferberlik ortaya çıkmasını amaçlamaktaydı. Cumhuriyet savcısına göre, başvuran, ülkenin günlük politikasında ordunun her türlü müdahalesine karşı olmakla tanınan amiralleri elimine etmek için aktif bir role sahipti.

10. Cumhuriyet savcısı suçlamalarını özellikle 6 Aralık 2010 tarihli arama sırasında el konulan farklı delil unsurlarına dayandırmıştır.

11. İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi, 5 Eylül 2013 tarihinde, başvuranın tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmasına karar vermiştir.

12. Dosyada yer alan unsurlara göre, dava halen İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi önünde derdesttir.

2. *Balyoz davası*

13. İstanbul Savcılığı 2010 yılında Balyoz isimli suç örgütüne üye olduğu iddia edilen, Silahlı Kuvvetler bünyesindeki bütün generaller ve diğer subaylardan oluşan çok sayıda kişi hakkında ceza soruşturması başlatmıştır. Savcılık, söz konusu kişileri, 2002 ve 2003 yıllarında, olayların meydana geldiği dönemde yürürlükte olan eski Ceza Kanunu’nun 147. maddesi gereğince cezalandırılması gereken bir fiil olan, seçilen hükümeti şiddet kullanarak devirmek amacıyla askeri darbe yapmayı tasarlamakla suçlamıştır (*Balyoz* davasıyla ilgili daha detaylı bilgi ve bu davaya dair eylem planları için bk. *Doğan/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No.28484/10, 10 Nisan 2012 ve *Çakmak/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 58223/10, 19 Şubat 2013).

14. İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi nöbetçi hâkimi, 19 Eylül 2011 tarihinde Balyoz davası çerçevesinde, İstanbul Cumhuriyet savcısının talebi üzerine, başvuranın üzerine atılı suçların niteliği, hakkında kuvvetli suç şüphesi bulunmasını, tutuklamanın dışındaki güvenlik tedbirlerin yeterli olmayacağı varsayımını göz önünde bulundurarak başvuranın tutuklanmasına karar vermiştir.

15. Başvuran 23 Eylül 2011 tarihinde hakkında verilen tutukluluk kararına karşı itiraz başvurusunda bulunmuştur.

16. İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi 6 Ekim 2011 tarihli kararla, ilgilinin tutukluluk süresinin aşırı olmaması, üzerine atılı suçların niteliği, hakkında kuvvetli suç şüphesi bulunması, mevcut delil durumu, delilleri karartma riski ve tutuklamanın dışındaki güvenlik tedbirlerinin yeterli olmayacağı varsayımına dayanarak ilgilinin başvurusunu reddetmiştir.

17. İstanbul Cumhuriyet Savcılığı, 11 Kasım 2011 tarihli iddianameyle, İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi'nde, eski Ceza Kanunu'nun (Bakanlar Kurulu'nu zorla devirme teşebbüsünü cezalandıran) 61. maddesiyle birlikte aynı kanununun 147. maddesine dayanarak, başvuranın da aralarında bulunduğu çok sayıda kişi hakkında ceza davası açmıştır.

18. Başvuran, serbest bırakılması için 10. Ağır Ceza Mahkemesi'ne çok sayıda başvuruda bulunmuştur. Başvuran özellikle, aleyhine yöneltilen suçlamaları destekleyen dijital belgelerin, gerçekte, çok sayıda ordu mensubu subayı suçlamak ve tasfiye etmek amacıyla tahrif edilerek veya sahte olarak düzenlenen dosyalar olduğunu ileri sürmüştür. Başvuran, suç ortaklarıyla birlikte, savcılık tarafından iddianameye dayanak olarak sunulan delil unsurlarının geçerli olmadığını göstermek amacıyla Ağır Ceza Mahkemesi'nde karşı-bilirkişi raporlarını sunmuştur.

19. İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi, her defasında savcılığın görüşüne uymuş ve mevcut delil durumuna, başvurana atılı suçların niteliğine ve hakkındaki kuvvetli şüphelere dayanarak yapılan başvuruları reddetmiştir.

20. İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi, 21 Eylül 2012 tarihinde, Balyoz davası ile ilgili kararını vermiş ve diğer sanıklar arasında başvuranı, eski Ceza Kanunu'nun 61. maddesi ile birlikte 147. maddesi uyarınca, Bakanlar Kurulu'nu zorla devirmeye teşebbüs suçundan on altı yıl ağır hapis cezasına mahkûm etmiştir.

21. Yargıtay, 9 Ekim 2013 tarihli kararla, İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi'nin kararına karşı yapılan temyiz başvurusunu reddetmiştir.

3. Anayasa Mahkemesi'ne Sunulan Başvuru

22. Başvuran, belirtilmeyen bir tarihte, Balyoz davası çerçevesinde Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunmuştur.

23. Anayasa Mahkemesi, 18 Haziran 2014 tarihli kararıyla, başvuranın ve suç ortaklarının tutukluluk halinin, ilk derece mahkemesi tarafından verilen mahkûmiyet kararıyla birlikte 21 Eylül 2012 tarihinde, yani bireysel başvuru hakkının yürürlüğe girdiği tarihten önce sona erdiği kanısına varmıştır. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi, kendisinin zaman yönünden (*ratione temporis*) yetkisiz olduğu gerekçesiyle tutukluluk süresine ilişkin şikâyeti reddetmiştir. Buna karşın, Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 36. maddesiyle öngörülen adil yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Anayasa Mahkemesi, bu bağlamda öncelikle, savunma makamı tarafından sunulan karşı-bilirkişi raporlarının Ağır Ceza Mahkemesi tarafından gerekçe gösterilmeksizin dikkate alınmadığının altını çizmiştir. Ayrıca Anayasa Mahkemesi, söz konusu davanın anahtar ismi olan iki kişinin, H.Ö. ve A.Y.'nin, Ağır Ceza Mahkemesi tarafından tanık olarak dinlenmesi gerektiğini tespit etmiştir.

24. Anayasa Mahkemesi'nin kararı sonrasında başvuran serbest bırakılmış ve 21 Eylül 2012 ve 9 Ekim 2013 tarihli kararların sonuçları iptal edilmiştir. Balyoz davası halen İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi önünde derdesttir.

4. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi Keyfi Tutuklamalar Çalışma Grubu'na Yapılan Başvuru

25. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi Keyfi Tutuklamalar Çalışma Grubu (Bundan böyle metinde "Keyfi Tutuklamalar Çalışma

Grubu” olarak anılacaktır.), 1 Mayıs 2013 tarihinde, Balyoz davası kapsamında tutuklanan, başvuranın da aralarında bulunduğu 250 kişi hakkında 6/2013 sayılı kararını vermiştir (bu karardan yapılan alıntılar için bk. *Gürdeniz/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 59715/10, § 14, 18 Mart 2014).

B. İlgili iç hukuk kuralları ve uygulaması

1. Anayasa Mahkemesi’ne bireysel başvuru

26. 23 Eylül 2012 tarihinde yürürlüğe giren Anayasal değişiklikler sonrasında, Türk Anayasa Mahkemesi’ne bireysel başvuru Türk hukuk sisteminde uygulamaya konulmuştur.

27. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruyu düzenleyen 6216 sayılı Kanunun somut olayla ilgili hükümleri ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün somut olayla ilgili bölümleri Mahkeme’nin *Hasan Uzun/Türkiye* ((kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 10755/13, §§ 25-27, 30 Nisan 2013) kararında yer almaktadır.

2. Anayasa Mahkemesinin tutukluluk süresi ile ilgili içtihadı

28. Anayasa Mahkemesi’nin, özgürlük hakkı ile ilgili davalar çerçevesinde verdiği karar ve hükümler Mahkeme’nin *Koçintar/Türkiye* ((kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 77429/12, §§ 15-26, 1 Temmuz 2014) kararında yer almaktadır.

3. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair 6384 sayılı Kanun

29. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair 6384 sayılı Kanun 9 Ocak

2013 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilmiş ve 19 Ocak 2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir (6384 sayılı Kanun ile ilgili daha detaylı bilgi için, bk. *Turgut ve diğerleri/Türkiye* ((kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 4860/09, §§ 19-26, 26 Mart 2013).

4. Ceza Kanununun hükümleri

30. Olayların meydana geldiği dönemde yürürlükte olan eski Ceza Kanununun 147. maddesi aşağıdaki şekildedir:

“Türkiye Cumhuriyeti İcra Vekilleri Heyetini cebren ıskat veya vazife görmekten cebren menedenlerle bunları teşvik eyleyenlere ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezası hükmolunur.”

31. Ceza Kanununun, yasadışı bir örgüte üye olma suçunu öngören 314. maddesinin 1 ve 2. fıkraları aşağıdaki şekildedir:

“(1) Bu kısmın dördüncü ve beşinci bölümlerinde yer alan suçları işlemek amacıyla, silâhlı örgüt kuran veya yöneten kişi, on yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Birinci fıkrada tanımlanan örgüte üye olanlara, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir.”

5. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu

32. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 5. maddesinde, 3 ve 4. maddelerde yazılı suçları işleyenler hakkından, Ceza Kanununda bazı suçlar için öngörülen cezaların yarı oranında artırılarak hükmolunması öngörülmektedir.

6. Ceza Muhakemesi Kanununun hükümleri

33. Ceza Muhakemesi Kanununun 91. maddesinin 2. fıkrası aşağıdaki şekildedir:

“Gözaltına alma, bu tedbirin soruşturma yönünden zorunlu olmasına ve kişinin bir suçu işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığına bağlıdır.”

34. Tutukluluk, Ceza Muhakemesi Kanununun [Bundan böyle metinde “CMK” olarak anılacaktır.] 100. ve devamı maddelerinde ele alınmaktadır. 100. maddeye göre kişi, hakkında suç işlediğine dair kuvvetli şüphelerin varlığını gösteren olguların bulunması ve tutukluluğun bu maddede sıralanan gerekçelerden biri ile haklı gösterilmesi durumunda tutuklanabilmektedir. Şüphelinin kaçma veya kaçma şüphesi uyandıran somut olguların bulunması, kaçma veya kaçma riski bulunması ya da şüpheli kişinin delilleri yok etme, gizleme veya tanıkları etkileme riski bulunduğu tutukluluk hali haklı kabul edilmektedir. Aynı zamanda şüphelinin özellikle Devletin güvenliğine ve anayasal düzene karşı bazı suçları işlediğine dair kuvvetli şüphelerin bulunması, tutukluluk durumunu haklı göstermek için yeterlidir.

35. CMK'nın 101. maddesine göre, tutuklama kararı, soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısının talebi üzerine sulh hâkimi tarafından, kovuşturma evresinde ise Cumhuriyet savcısının talebi üzerine veya re'sen yetkili mahkeme tarafından verilmektedir. Tutuklama ya da tutukluluğun devamı ile ilgili kararlar itiraza tabi olup, bu kararlarda hukuki ve fiili gerekçelerin bulunması gerekmektedir.

C. İlgili uluslararası hukuk kuralları

36. İlgili uluslararası hukuk kuralları *Gürdeniz/Türkiye* kararında yer almaktadır (yukarıda anılan, §§ 22-28).

ŞİKÂYETLER

37. Başvuran, Sözleşme'nin 5. maddesini ileri sürerek, suç işlediğine dair hakkında şüphe duyulması için inandırıcı nedenler olmaksızın

yakalandığını ve tutuklandığını iddia ederek, bu bağlamda ulusal mevzuatın ve Sözleşme'nin ihlal edildiğinden şikâyet etmektedir.

38. Başvuran, Sözleşme'nin 5 ve 6. maddelerine dayanarak, aşırı uzun olduğunu iddia ettiği tutukluluk sürelerinden yakınmaktadır. Başvuran aynı zamanda ulusal mahkemeler tarafından tutukluluğunun devamının haklı gösterildiği gerekçelerin yetersizliğinden de şikâyet etmektedir.

39. Başvuran ayrıca, Sözleşme'nin 6. maddesine dayanarak, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde adil yargılanma hakkından yararlanmadığını iddia etmektedir. Bu bağlamda, İstanbul 10 ve 12. Ağır Ceza Mahkemelerinin yargılamaları savunma haklarına yeterince riayet etmeden yürütmekle suçlamaktadır.

40. Başvuran, yine Sözleşme'nin 6. maddesine dayanarak, hakkında açılan ceza yargılamalarının süresinden şikâyet etmektedir.

41. Başvuran, 7 No.lu Protokolün 4. maddesini ileri sürerek, aynı olaya dayalı olarak iki ayrı tutuklamaya maruz kaldığından şikâyet etmektedir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME'NİN 5. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

42. Başvuran, yakalandığı ve tutuklandığı sırada, bir suç işlediğinden şüphelenmek için inandırıcı sebeplerin bulunduğu dair herhangi bir delil unsurun var olmadığını ileri sürmektedir. Başvuran, hakkaniyete uygun olmadığını iddia ettiği bir ceza davası çerçevesindeki tutukluluk halinin devamının, özgürlük ve güvenlik hakkının ihlalini teşkil ettiğini de eklemektedir. Başvuran ayrıca, tutukluluk süresinden ve yerel mahkemelerin tutukluluk halinin devamını haklı göstermek için ileri sürdükleri gerekçelerin yetersizliğinden şikâyet etmektedir.

43. Dava konusu olay ve olguların hukuki tavsifini yapmakla yetkili olan Mahkeme (*Glor/İsviçre*, No. 13444/04, § 48, AİHM 2009) işbu şikâyetlerin Sözleşme'nin yalnızca 5. maddesinin 1 ve 3. fıkraları açısından incelenmesinin uygun olduğu kanaatindedir. Söz konusu madde aşağıdaki şekildedir:

“Herkes özgürlük ve güvenlik hakkına sahiptir. Aşağıda belirtilen haller dışında ve yasanın öngördüğü usule uygun olmadan hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz:

(...)

c) Kişinin bir suç işlediğinden şüphelenmek için inandırıcı sebeplerin bulunduğu veya suç işlemesine ya da suçu işledikten sonra kaçmasına engel olma zorunluluğu kanaatini doğuran makul gerekçelerin varlığı halinde, yetkili adli merci önüne çıkarılmak üzere yakalanması ve tutulması;

(...)

3. İşbu maddenin 1.c fıkrasında öngörülen koşullar uyarınca yakalanan veya tutulan herkesin derhal bir yargıç veya yasayla adli görev yapmaya yetkili kılınmış sair bir kamu görevlisinin önüne çıkarılması zorunlu olup, bu kişi makul bir süre içinde yargılanma ya da yargılama süresince serbest bırakılma hakkına sahiptir. Salıverilme, ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlayacak bir teminat şartına bağlanabilir.

(...)”

44. Mahkeme, başvuranın iki ayrı ceza yargılaması çerçevesinde tutuklandığından şikâyet etmektedir. Dolayısıyla Mahkeme, söz konusu şikâyetleri, ilgili hakkında açılan yargılamaların her biri için ayrı olarak inceleyecektir.

A. Balyoz davası çerçevesinde Sözleşme'nin 5. maddesinin ihlal edildiği iddiası hakkında

45. Mahkeme'nin, Sözleşme'nin 35. maddesinin 2. fıkrasının (b) bendiyle ilgili içtihadı tarafından geliştirilen kriterleri hatırlatmak uygun olacaktır. İşbu madde aşağıdaki şekildedir:

“2. Mahkeme, 34. madde uyarınca sunulan bireysel başvuruları aşağıda sayılı hallerde ele almaz:

(...)

b) Başvuru, Mahkemece daha önce incelenmiş ya da uluslararası diğer bir soruşturma veya çözüm merciine daha önceden sunulmuş bir başka başvuruyla esasen aynı olup yeni olgular içermiyorsa.”

46. Söz konusu maddeden, aynı olaylara ilişkin uluslararası yargılamaların sayısının artmasını engellemeyi amaçlayan Sözleşme'nin, daha önce uluslararası bir mahkemenin incelemesine konu olmuş bir başvuruyu Mahkeme'nin yeniden ele almasını engellediği anlaşılmaktadır (*Celniku/Yunanistan*, No. 21449/04, § 39, 5 Temmuz 2007). Bu düzenleme, söz konusu davaların açılma tarihlerine bakılmaksızın uygulanmakta ve Mahkeme'nin başvuruyu inceleme aşamasında davanın esasına ilişkin daha önce verilmiş bir kararın bulunması dikkate alınmaktadır.

47. Bu bağlamda, Sözleşme organlarının kararlarına göre, bir başvurunun daha önce başka bir uluslararası yargılama makamına sunulması Mahkeme'nin yetkisini bertaraf etmek için tek başına yeterli değildir ve denetim organının niteliği, bu organ tarafından izlenen yöntem ve bu organın verdiği kararların sonucunun, Sözleşme'nin 35. maddesinin 2. fıkrasının (b) bendi bakımından, Mahkeme'nin yetkisini bertaraf edip etmeyeceğinin araştırılması gerekmektedir (*Lukanov/Bulgaristan*, No.21915/93, 12 Ocak 1995 tarihli Komisyon Kararı, Karar ve Raporlar (KR) 80-B, s. 108 ve *Varnava ve diğerleri/Türkiye*, No. 16064-16066/90 ve 16068-16073/90, 14 Nisan 1998 tarihli Komisyon Kararı, KR 93-B, s. 5, *Jeličić/Bosna Hersek* (kabul edilebilirlik hakkında karar), AİHM 2005-XII (karar özetleri) ve *Karoussiotis/Portekiz*, No. 23205/08, § 62, AİHM 2011 (karar özetleri)).

48. Mahkeme, Keyfi Tutuklamalar Çalışma Grubu'nun çalışma yöntemini daha önce incelediğini ve bu Çalışma Grubu'nun, Sözleşme'nin

35. maddesinin 2. fıkrasının b) bendi anlamında, “uluslararası bir soruşturma ve çözüm mercii” olduğu sonucuna vardığını hatırlatmaktadır (*Peraldi/Fransa* ((kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 2096/05, 7 Nisan 2009 ve *Savda/Türkiye*, No. 42730/05, § 68, 12 Haziran 2012).

49. Dolayısıyla somut olayda, Mahkeme'nin, başvuranın Sözleşme'nin 5. maddesinin 1 ve 3. fıkraları bağlamındaki şikâyetlerinin, Birleşmiş Milletler Keyfi Tutuklamalar Çalışma Grubu'na sunulan şikâyetlerle “esasen aynı” olup olmadığını belirlemesi gerekmektedir.

50. Mahkeme, *Gürdeniz/Türkiye* kararında ((kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 59715/10, §§ 15-28, 18 Mart 2014), söz konusu davada, Çalışma Grubu'nun, *Balyoz* davasında, başvuranın da aralarında bulunduğu 250 tutuklu sanığın özgürlüğünden yoksun bırakılmasının keyfi ve Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 9 ve 14. maddeleri ile İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'nin 9, 10 ve 11. maddelerine aykırı olduğu sonucuna vardığını daha önce tespit ettiğini hatırlatmaktadır. Dolayısıyla Çalışma Grubu'na yapılan başvuru, başvuranın Mahkeme'ye de sunduğu, Sözleşme'nin 5. maddesine ilişkin şikâyetleri kapsamaktaydı. Bu sebeple Mahkeme, davanın koşullarını dikkate alarak, söz konusu başvuruda, olay ve olguların, tarafların ve şikâyetlerin benzerlik gösterdiği kanaatine varmıştır.

51. Mahkeme, somut olayda bu içtihadını değiştirecek herhangi bir neden görmemektedir.

52. Dolayısıyla, *Balyoz* davası ve Sözleşme'nin 5. maddesinin 1 ve 3. fıkraları ile ilgili olarak Mahkeme'ye sunulan şikâyetlerin, Keyfi Tutuklamalar Çalışma Grubu'nun yukarıda belirtilen görüşüne dayanak oluşturan şikâyetlerle esas itibarıyla aynı olması sebebiyle, bu şikâyetlerin Sözleşme'nin 35. maddesinin 2. fıkrasının (b) bendi uyarınca kabul edilemez olduğuna karar verilmesi uygundur.

B. Ergenekon davası çerçevesinde Sözleşme'nin 5. maddesinin ihlal edildiği iddiası hakkında

1. Suç işlediğine dair başvurandan şüphelenmek için inandırıcı nedenlerin bulunması hakkında

53. Başvuran, Ergenekon davası kapsamında, suç işlediğine dair hakkında şüphe duyulması için inandırıcı neden olmaksızın yakalandığından ve tutuklandığından şikâyet etmektedir.

54. Mahkeme, başvuranın, bir yandan yakalanması ve tutuklanmasının Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendine aykırı olduğunu, öte yandan, konuya ilişkin ulusal normların, her özgürlükten yoksun bırakma için, ilgilinin suç işlediğine dair hakkında şüphe duymak için inandırıcı nedenlerin gerekliliği hususunda Sözleşme'de yer alan normlara benzer olması sebebiyle, yine yakalanması ve tutuklanmasının Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrası anlamında “yasal yollar” dışında meydana geldiğini ileri sürdüğünü kaydetmektedir.

55. Bu nedenle, Mahkeme, şikâyeti öncelikle Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendi anlamında “inandırıcı nedenlerin bulunması” kavramı açısından inceleyecektir. 56. Mahkeme öncelikle, Sözleşme'nin 5. maddesi, 1. fıkrası, (c) bendinin, bir ceza yargılaması çerçevesinde bir kişinin ancak hakkında suç işlediğine dair inandırıcı nedenlerin bulunması halinde mahkeme önüne çıkarılması amacıyla tutuklanmasına karar verilebileceğini düzenlediğini hatırlatmaktadır (*Jėčius/Litvanya*, No. 34578/97, § 50, AİHM 2000-IX ve *Wloch/Polonya*, No. 27785/95, § 108, AİHM 2000-XI). Tutukluluk kararının dayandırılması gereken “inandırıcı olma” kavramı Sözleşme'nin 5. maddesi, 1. fıkrası, (c) bendi tarafından getirilen korumanın temel unsurunu teşkil etmektedir. İnanırıcı nedenler, söz konusu kişinin atılı suçu işlediğine dair objektif bir gözlemciyi ikna etmeye uygun olguların ve bilgilerin varlığını gerektirmektedir. Bununla birlikte, inandırıcı olarak kabul edilebilecek

durumlar somut olayın koşullarının bir bütün olarak değerlendirilmesine bağlıdır (*Fox, Campbell ve Hartley/Birleşik Krallık*, 30 Ağustos 1990, § 32, A Serisi no.182; *O'hara/Birleşik Krallık*, No. 37555/97, § 34, AİHM 2001-X; *Korkmaz ve diğerleri/Türkiye*, No. 35979/97, 21 Mart 2006, § 24; *Süleyman Erdem/Türkiye*, No. 49574/99, 19 Eylül 2006, § 37).

57. Mahkeme ardından, Sözleşme'nin 5. maddesi, 1. fıkrası, (c) bendinin, soruşturmayı yapan görevlilerin, yakalandığı anda kişiyi suçla itham etmek için yeterli delilleri toplamış olması gerekliliğini öngörmediğini hatırlatmaktadır. Sözleşme'nin 5. maddesi, 1. fıkrası, c) bendine göre soruşturmanın konusu, tutukluluk süresince kişinin yakalanmasına dayanak oluşturan somut şüphelerin doğruluğunu kanıtlayarak veya bu şüpheleri ortadan kaldırarak soruşturmayı tamamlamaktır. Dolayısıyla, şüphelere dayanak oluşturan olgular ile ceza yargılamasının sonraki aşamalarında tartışılacak olan ve mahkûmiyete gerekçe oluşturacak veya suç isnadına temel teşkil edecek olan olguların aynı düzeyde değerlendirilmemesi gerekmektedir (*Murray/Birleşik Krallık* [BD], 28 Ekim 1994, § 55, A Serisi no. 300-A, ve yukarıda anılan *Korkmaz ve diğerleri* kararı, § 26).

58. Şüphesiz Sözleşme'nin 5. maddesi, 1. fıkrasının (c) bendi, Sözleşmeye taraf devletlerin güvenlik görevlilerinin organize suçlarla etkili olarak mücadelesini aşırı derecede güçleştirmeye sebep olabilecek biçimde uygulanmamalıdır (bk. *mutatis mutandis*, *Klass ve diğerleri/Almanya*, 6 Eylül 1978, § 58-68, A serisi, no. 28). Mahkemenin görevi, izlenen meşru amaç da dâhil olmak üzere, 5. maddenin 1. fıkrasının (c) bendinde belirtilen şartların somut olayda yerine getirilip getirilmediğini belirlemekten ibarettir. Bu bağlamda, Mahkeme kural olarak kendilerine sunulan delilleri incelemek ve değerlendirmek için daha iyi bir konumda olan ulusal mahkemelerin değerlendirmesinin yerine kendi değerlendirmesini koyma yetkisine sahip değildir (bk. yukarıda anılan *Murray* kararı, § 66).

59. Somut olayda, Mahkeme, başvuranın, bir suç örgütünün Hükümeti şiddet kullanarak devirmeyi amaçlayan faaliyetlerine katılmakla suçlanan üyelerinden biri olduğu şüphesiyle özgürlüğünden yoksun bırakıldığını tespit etmektedir. Mahkeme, başvuranın özellikle, ülkenin günlük politikasında ordunun her türlü müdahalesine karşı olmakla tanınan generalleri elimine etmek için aktif bir role sahip olduğu yönünde şüphelenildiğini gözlemlemektedir.

60. Mahkeme ayrıca, Cumhuriyet savcısının suçlamalarını özellikle 6 Aralık 2010 tarihli arama sırasında el konulan farklı delil unsurlarına dayandırdığını kaydetmektedir. Bu nedenle başvuran, Ceza Kanununca ağır bir şekilde cezalandırılan atılı suçu işlediğine dair şüphelere dayanılarak yakalanmış ve tutuklanmıştır.

61. Şüphelerin bulunduğu aşamada gereken olguları ispat etme seviyesiyle ilgili olarak Sözleşme'nin 5. maddesi, 1. fıkrasının gerekleri dikkate alındığında, Mahkeme, ceza dosyasının, başvuranın kovuşturulmasına neden olan suçu işlemiş olabileceği konusunda objektif bir gözlemciyi ikna edebilecek bilgiler içerdiği kanaatindedir.

62. Dolayısıyla, başvuranın Sözleşme'nin 5. maddesi, 1. fıkrası, (c) bendi anlamında, bir suç işlemiş olabileceğine dair hakkında makul şüphe oluşturacak "inandırıcı nedenlere" dayanarak yakalanıp tutuklandığı sonucuna varmak gerekmektedir (bk. yukarıda anılan *Murray* kararı, § 63, *Korkmaz ve diğerleri* kararı, § 26 ve *Süleyman Erdem* kararı, § 37).

63. Başvuranın tutuklanmasının iç hukuk kurallarına uygunluğu konusunda ilgili olarak (*Bozano/Fransa*, 18 Aralık 1986, § 54, A Serisi no. 111; *Wassink/Hollanda*, 27 Eylül 1990, § 24, A Serisi no. 185-A; *Baranowski/Polonya*, No. 28358/95, § 50, AİHM 2000-III; *Öcalan/Türkiye* [BD], No. 46221/99, § 83, AİHM 2005-IV; *Mooren/Almanya*, No. 11364/03, § 72, 13 Aralık 2007) Mahkeme yukarıda belirtilen tespitlerine gönderme yapmaktadır. Mahkeme, ulusal adli makamların başvuranı, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 91. maddesi, 2. fıkrası ve 100. maddesi

anlamında, hakkındaki suçlamayla ilgili neden ve emarelerin varlığını da dikkate alarak ve somut delil unsurlarına dayanarak Ceza Kanunu ve 6136 sayılı Kanunla yaptırıma bağlanan suçları işlediği iddiasıyla yakaladıklarını gözlemlemektedir. Dolayısıyla Mahkeme, somut olayda başvuranın tutuklanmasının yasaya aykırı olarak nitelendirilmesi konusunda yerel makamlarca ileri sürülen yasal hükümlerin davada uygulanması ve yorumlanmasının keyfi veya mantıksız olduğu sonucunun ortaya çıkmadığı kanısındadır.

64. Dolayısıyla başvurunun bu kısmı açıkça dayanaktan yoksundur ve Sözleşme'nin 35. maddesi, 3. fıkrası, a) bendi ve 4. fıkrası uyarınca reddedilmelidir.

2. Tutukluluk süresi hakkında

65. Başvuran tutukluluk süresinin aşırı uzun olduğunu iddia etmektedir.

66. Mahkeme, Anayasa Mahkemesi'nin içtihadına göre, tutukluluğun ilgilinin ilk derece mahkemesinde mahkûmiyetiyle sona erdiğini kaydetmektedir (*Koçintar/Türkiye* ((kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 77429/12, § 18, 1 Temmuz 2014). Bununla birlikte, Türk hukuk sisteminde, halen bir başka yargılama çerçevesinde tutuklu bulunan bir kişinin, bir başka ceza yargılaması çerçevesinde ilk derece mahkemesinde mahkûm edilmesi halinde, tutukluluk süresinin hesaplanması için dikkate alınacak süreler ayrı olarak incelenmektedir. Mahkeme, ilgilinin Ergenekon davası çerçevesindeki tutukluluğunun 27 Mayıs 2011 tarihinde başladığını ve 5 Eylül 2013 tarihinde tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmasıyla sona erdiğini gözlemlemektedir. Bu bağlamda, başvuranın, 21 Eylül 2012 tarihinde Balyoz davası çerçevesinde ilk derece mahkemesindeki mahkûmiyeti, Ergenekon davası çerçevesindeki tutukluluk süresinin hesaplanmasında dikkate alınmayacaktır.

67. Mahkeme, iç hukuk yollarının tüketilip tüketilmediğinin kural olarak Mahkeme'ye başvuru yapıldığı tarihe göre değerlendirildiğini hatırlatmaktadır. Ancak Mahkeme'nin birçok kez belirttiği gibi; bu kuralın her davanın kendine özgü koşullarıyla gerekçelendirilebilecek istisnaları bulunmaktadır (*Baumann/Fransa*, No. 33592/96, § 47, AİHM 2001-V (özetler)). Mahkeme, özellikle uzun yargılama süresi konusunda bazı üye Devletler aleyhine yapılan başvurularda bu genel ilkeden ayrıldığını hatırlatmaktadır (*Fakhretdinov ve diğerleri/Rusya* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 26716/09, 67576/09 ve 7698/10, 23 Eylül 2010 ve *Taron/Almanya* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 53126/07, 29 Mayıs 2012). Mahkeme, Türkiye aleyhine mülkiyet hakkıyla ilgili sorunlar konusunda açılan bazı davalarda da aynı şekilde hareket etmiştir (*İçyer/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No.18888/02, §§ 73-87, 12 Ocak 2006, *Altunay/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 42936/07, 17 Nisan 2012 ve *Arioğlu ve diğerleri/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No.11166/05, 6 Kasım 2012).

68. Mahkeme, *Koçintar/Türkiye* davasında (yukarıda anılan, § 44), Anayasa Mahkemesine bireysel başvurunun, başvuranın tutukluluk süresi bağlamındaki şikâyetine uygun bir telafi imkânı sunmaya elverişli olmadığı ve makul başarı beklentileri sunmadığı kanaatine varmasını sağlayacak herhangi bir unsurun elinde bulunmadığına karar verdiğini hatırlatmaktadır.

69. Mahkeme, somut olayda bu içtihadını değiştirecek herhangi bir neden görmemektedir.

70. İç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle, başvuranın, Ergenekon davasına ilişkin ve Sözleşme'nin 5. maddesinin 3. fıkrası bağlamındaki şikâyetinin, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1 ve 4. fıkraları uyarınca kabul edilemez olduğuna karar verilmelidir.

II. CEZA YARGILAMALARININ SÜRESİ HAKKINDA

71. Başvuran, hakkında açılan ceza davalarının “makul süre” ilkesini ihlal ettiğini iddia etmektedir. Bu nedenle, Sözleşme’nin 6. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmektedir. Söz konusu maddenin ilgili bölümleri aşağıdaki gibidir:

“1. Herkes davasının, (...) cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş (...) bir mahkeme tarafından (...) görülmesini isteme hakkına sahiptir.”

72. Mahkeme, başvuranın şikâyetine benzer bir şikâyetle ilgili olarak daha önce *Turgut ve diğerleri* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 4860/09, 26 Mart 2013) davasında karar verme fırsatı bulduğunu hatırlatmaktadır. Mahkeme söz konusu kararda, yargılama süresi nedeniyle “makul sürede” yargılanma ilkesinin ihlal edildiğini ileri süren ve Türkiye’de yargılamanın aşırı uzun süresiyle ilgili şikâyetlerini sunmaya elverişli yargı organı bulunmadığından şikâyet eden başvuruların Sözleşme’nin 35. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, ilk bakışta (*a priori*) erişilebilir ve kendilerine şikâyette buldukları konu ile ilgili tazmin sağlamaya elverişli makul imkânlar sunan 6384 sayılı 9 Ocak 2013 tarihli Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun ile oluşturulan Tazminat Komisyonuna başvurmaları gerektiği sonucuna varmıştır (*Turgut ve diğerleri*, yukarıda anılan, § 56).

73. Mahkeme, somut olayda başvuranın söz konusu hukuk yolunu tükettiğini belirtmediğini gözlemlemektedir. Mahkeme, mevcut davada farklı sonuçlara ulaştırabilecek herhangi bir olgu veya kanıt tespit etmemektedir. Dolayısıyla, işbu şikâyet, iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle Sözleşme’nin 35. maddesinin 1 ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmelidir.

III. CEZA YARGILAMALARININ ADİL OLUP OLMADIĞI HAKKINDA

74. Başvuran, Sözleşme'nin 6. maddesini ileri sürerek, İstanbul 10 ve 12. Ağır Ceza Mahkemesi hâkimlerinin bağımsız ve tarafsız olmamalarının yanı sıra somut olayda görülen ceza yargılamalarının hakkaniyetten yoksun olmasından şikâyet etmektedir. Söz konusu maddenin somut olayla ilgili bölümleri aşağıdaki şekildedir:

“1. Herkes davasının (...) cezaî alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esasî konusunda karar verecek olan yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından (...) görülmesini isteme hakkına sahiptir.

(...)”

75. Mahkeme öncelikle, başvuranın yargılandığı ceza davalarının ulusal mahkemeler önünde halen derdest olduğunu tespit etmektedir. Dolayısıyla, başvuran hakkında verilmiş kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı bulunmadığından, Mahkeme, başvuran hakkında açılan davayla ilgili genel bir inceleme yapabilecek durumda değildir.

76. Dolayısıyla ulusal mahkemeler nezdinde yürütülen davanın mevcut aşamasında, başvuranın yargılamanın hakkaniyetten yoksun olduğu konusyla ilgili olarak Mahkeme önünde şikâyette bulunamayacağı sonucuna varılmaktadır. Bununla birlikte, başvuran, hakkında yürütülen ceza yargılaması sonunda iddia ettiği ihlallerden dolayı mağdur olduğunu düşündüğü takdirde, yeniden Mahkeme'ye başvurabilir. Dolayısıyla, başvurunun bu kısmının incelenmesi için henüz erkendir (bk. diğer kararlar arasında, *Baltacı/Türkiye*, (kabul edilebilirlik hakkında karar) No. 495/02, 14 Haziran 2005 ve *Doğan/Türkiye*, (kabul edilebilirlik hakkında karar) No. 28484/10, §§ 95-97, 10 Nisan 2012).

77. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 35. maddesinin 4. fıkrası uyarınca, başvurunun bu kısmının da reddedilmesi gerekmektedir.

IV. SÖZLEŞME'YE EK 7 NO.LU PROTOKOL'ÜN 4. MADDESİNİN
İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

78. Başvuran, Sözleşme'ye Ek 7. No.lu Protokol'ün 4. maddesini ileri sürerek, aynı olaya dayalı olarak iki ayrı tutukluluğa maruz kaldığından şikâyet etmektedir.

79. Mahkeme, Türkiye'nin Sözleşme'ye Ek 7 No.lu Protokol'ü onaylamadığını tespit etmektedir. Bu nedenle, yukarıda anılan madde bağlamındaki bir şikâyetin incelenmesi için Mahkeme, kişi yönünden (*ratione personae*) yetkisizdir.

80. Başvurunun bu kısmı Sözleşme hükümleriyle bağdaşmaz olup, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3 ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmelidir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oyçokluğuyla,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar Fransızca dilinde tanzim edilerek, 26 Mart 2015 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Abel Campos

Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

András Sajó

Başkan